

ΟΡΓΑΝΟΥΛΗΔΕΣ®

ΓΙΑΤΙ ΤΟ ΜΕΣΑ ΜΑΣ ΕΙΝΑΙ ΠΟΥ ΜΕΤΡΑΕΙ

ΜΑΘΕΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΣΤΟ ONASSIS.ORG

8 ΕΞΥΠΝΕΣ ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ ΓΙΑ ΚΑΛΗ ΥΓΕΙΑ

ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

**ONASSIS
FOUNDATION**

**ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ
ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΣΕΩΝ**

Εισαγωγή

Τα παιδιά δεν μαθαίνουν την υγεία αποστηθίζοντας οδηγίες από ένα βιβλίο, αλλά μέσα από εμπειρίες, εικόνες και μικρές καθημερινές συνήθειες, οι οποίες επαναλαμβάνονται δίχως μεγάλη πίεση. Εκεί ακριβώς έρχονται να συνδράμουν οι Οργανούληδες: τα όργανα του σώματός μας, σε ρόλο οδηγού, μας βοηθούν να καταλάβουμε ότι αυτό που κάνουμε κάθε μέρα –ακόμα και χωρίς να το σκεφτόμαστε– επηρεάζει σημαντικά το πώς λειτουργεί ο οργανισμός μας. Παρόμοιες επιστημονικές αρχές ισχύουν και για τις ίδιες τις συνήθειες. Ο εγκέφαλος δεν «αλλάζει» απότομα. Χρειάζεται επανάληψη, μικρά βήματα και χρόνο. Σύμφωνα με επιστημονικές μελέτες, μια νέα συμπεριφορά μπορεί να αρχίσει να εγκαθίσταται στον καθημερινό τρόπο ζωής μας μέσα σε περίπου δύο μήνες, αρκεί να επαναλαμβάνεται με συνέπεια και χωρίς υπερβολική πίεση. Δεν χρειάζεται να αλλάξουν όλα μονομιάς. Αρκεί μία συνήθεια να μπει στη ζωή της οικογένειας κι έπειτα σιγά σιγά να προστεθούν κι άλλες.

Στον νέο οδηγό Υγείας των Οργανούληδων παρουσιάζονται 8 έξυπνες καθημερινές συνήθειες που συνδέονται άμεσα με τα όργανά μας. Κάποιες είναι αναμενόμενες, όπως η πρόσληψη νερού ή η άσκηση στη φύση. Άλλες όμως είναι πιο απρόβλεπτες: το βούρτσισμα των δοντιών που προστατεύει την καρδιά ή η έκθεση για λίγα λεπτά στον ήλιο, που βοηθά το αίμα και τα οστά μέσω της παραγωγής βιταμίνης D – μιας βιταμίνης που, παρά τον «ελληνικό» ήλιο, λείπει σήμερα από μεγάλο μέρος του πληθυσμού λόγω της έντονης καθιστικής ζωής, της διαδεδομένης χρήσης αντηλιακών και της εγκατάλειψης της μεσογειακής διατροφής.

Ο στόχος δεν είναι η τελειότητα. Είναι η φροντίδα. Και κάθε μικρή συνήθεια είναι ένας τρόπος να δείχνουμε στα όργανά μας ότι «το μέσα μας είναι που μετράει».

Έξυπνη συνήθεια: Ξεκινάμε τη μέρα μας πίνοντας ένα μεγάλο ποτήρι νερό

Γιατί βοηθάει: Μετά από 8+ ώρες ύπνου, το σώμα μας ξυπνά ελαφρώς αφυδατωμένο. Ένα ποτήρι δροσερό νερό μόλις σηκωθούμε ενυδατώνει άμεσα τον οργανισμό, «ξυπνά» τον μεταβολισμό και βοηθά ιδιαίτερα τους νεφρούς μας να αρχίσουν γρήγορα να λειτουργούν. Οι νεφροί είναι τα «φίλτρα» του σώματος: κάθε μέρα φιλτράρουν περίπου 200 λίτρα αίματος για να αποβάλουν άχρηστες ουσίες μέσω των ούρων. Χωρίς αρκετά υγρά, αυτό το φιλτράρισμα γίνεται δύσκολο – το αίμα γίνεται πιο πυκνό και οι τοξίνες δεν απομακρύνονται εύκολα, κάτι που μακροπρόθεσμα μπορεί να οδηγήσει σε βλάβες των νεφρών. Σε ένα καλά ενυδατωμένο παιδί, αντίθετα, οι νεφροί του λειτουργούν πιο αποδοτικά, διατηρώντας την αρτηριακή πίεση σε φυσιολογικά επίπεδα και προλαμβάνοντας προβλήματα όπως είναι οι πέτρες στους νεφρούς ή οι ουρολοιμώξεις.

⊗ Τι βλάπτει τους νεφρούς:

- **Λίγο νερό – πολλή ζάχαρη:** Πολλά παιδιά (και μεγάλοι) δεν πίνουν αρκετό νερό, αντικαθιστώντας το συχνά με αναψυκτικά ή χυμούς με ζάχαρη. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε χρόνια ήπια αφυδάτωση. Τα πολύ γλυκά ή ζαχαρούχα ποτά όχι μόνο δεν ξεδιψούν πραγματικά, αλλά επιβαρύνουν τους νεφρούς, που πρέπει να φιλτράρουν περισσότερη ζάχαρη και ουσίες από συντηρητικά και χρωστικές. Επιπλέον, τα ζαχαρούχα αναψυκτικά συχνά περιέχουν καφεΐνη που οδηγεί σε αύξηση της απώλειας των υγρών (διουρητική δράση), επιτείνοντας το πρόβλημα.
- **Υπερβολικό αλάτι:** Μια διατροφή πλούσια σε αλάτι «ζορίζει» πολύ τους νεφρούς. Το νάτριο κάνει το σώμα να κρατά νερό (κατακράτηση), ανεβάζει την αρτηριακή πίεση και αναγκάζει τους νεφρούς να δουλεύουν σε φουλ ρυθμούς για να αποβάλουν το υπερβολικό αλάτι. Στα παιδιά, το πολύ αλάτι (π.χ. σε πατατάκια, αλμυρά σνακ, έτοιμες σάλτσες) μπορεί να συμβάλει σε παιδική υπέρταση και παχυσαρκία, δημιουργώντας προϋποθέσεις για νεφρικά προβλήματα αργότερα.
- **Συχνή αναβολή της τουαλέτας:** Πολλά παιδιά παρασύρονται στο παιχνίδι ή κολλάνε σε μια οθόνη και κρατιούνται χωρίς να πηγαίνουν τουαλέτα ακόμα κι αν νιώθουν ότι χρειάζεται. Αν αυτό γίνεται συνεχώς, η ουροδόχος κύστη δέχεται πίεση και ενδέχεται να προκληθούν ουρολοιμώξεις. Οι ουρολοιμώξεις –ειδικά αν δεν αντιμετωπιστούν έγκαιρα– μπορεί να επεκταθούν προς τους νεφρούς (πυελονεφρίτιδα) και να τους βλάψουν. Επίσης, η κατακράτηση ούρων για πολλές ώρες αυξάνει την πιθανότητα δημιουργίας λίθων (πέτρες) στους νεφρούς, επειδή τα άλατα των ούρων μένουν συμπυκνωμένα και μπορεί να κρυσταλλώσουν.

- **Υπερβολική ή αλόγιστη χρήση φαρμάκων:** Οι νεφροί φιλτράρουν πολλά φάρμακα και συμπληρώματα από το αίμα. Εάν παίρνουμε φάρμακα χωρίς ιατρική καθοδήγηση ή σε διάρκεια μεγαλύτερη από την ιατρικώς ενδεδειγμένη, οι νεφροί καταπονούνται. Για παράδειγμα, η συχνή λήψη ορισμένων παυσίπονων (π.χ. ιβουπροφαίνη, ναπροξένη) μπορεί να προκαλέσει φλεγμονή στους νεφρούς και, σε σπάνιες περιπτώσεις, ακόμα και μόνιμη βλάβη (νεφρίτιδα από φάρμακα).

Άλλες έξυπνες συμβουλές για μικρούς και μεγάλους:

- **Δώστε το καλό παράδειγμα:** Να έχετε πάντα μαζί σας μπουκαλάκι νερό και να πίνετε τακτικά. Τα παιδιά μιμούνται τις συνήθειες των γονιών – αν σας βλέπουν να ενυδατώνεστε, θα κάνουν το ίδιο.
- **Έξυπνα τρικ για περισσότερο νερό:** Πάρτε στα παιδιά ωραία παγουρίνο ή κύπελλα με καλαμάκι, που τα προδιαθέτουν να πίνουν νερό συχνότερα. Δοκιμάστε να βάλετε φυσικές γεύσεις στο νερό (λίγες σταγόνες λεμόνι, φύλλα δυόσμου ή κομματάκια φρούτων) αντί για ζαχαρούχους χυμούς.
- **«Όχι» στις πολλές ώρες χωρίς τουαλέτα:** Μάθετε στα παιδιά έναν απλό κανόνα: να πηγαίνουν τουαλέτα τουλάχιστον 5–6 φορές τη μέρα (και πάντα πριν τον ύπνο). Εξηγήστε τους ότι έτσι κάνουν καλό στο σώμα τους και αποφεύγουν τις ενοχλητικές ουρολοιμώξεις.

ΛΕΠΤΟ ΕΝΤΕΡΟ

Έξυπνη συνήθεια: Τρώμε περισσότερα φρούτα (κάθε μέρα!)

Γιατί βοηθάει: Τα φρούτα είναι από τις καλύτερες καθημερινές τροφές για το έντερό μας. Περιέχουν φυτικές ίνες, βιταμίνες και νερό, στοιχεία που κρατούν το πεπτικό μας σύστημα σε φόρμα. Το λεπτό έντερο, ειδικά, επιτελεί το δύσκολο έργο της απορρόφησης των θρεπτικών συστατικών από την τροφή. Τα φρούτα το διευκολύνουν, επειδή είναι τροφές εύπεπτες και τα φυσικά σάκχαρά τους δίνουν γρήγορη ενέργεια στο σώμα χωρίς να το «βαραίνουν». Σε αντίθεση με τα επεξεργασμένα γλυκά, που προκαλούν απότομη άνοδο του σακχάρου, ένα φρούτο (όπως μια μπανάνα ή ένα μήλο) παρέχει στα παιδιά άμεση φυσική ενέργεια για παιχνίδι και διάβασμα, μαζί με βιταμίνες (π.χ. βιταμίνη C) και αντιοξειδωτικά που θωρακίζουν την υγεία τους. Με απλά λόγια, το έντερό μας λατρεύει τα φρούτα και μας το ανταποδίδει με καλύτερη πέψη και περισσότερη ζωτικότητα μέσα στην ημέρα.

⊗ Τι βλάπτει το λεπτό έντερο:

- **Πολύ λίπος & τηγανητά φαγητά:** Μια διατροφή πλούσια σε τηγανητά ή λιπαρά φαγητά (πατατάκια, τηγανητές πατάτες, φαστ φουντ) καταπονεί το πεπτικό σύστημα. Το λεπτό έντερο δυσκολεύεται να διασπάσει τόσο λίπος, με αποτέλεσμα να καθυστερεί η πέψη και να αισθανόμαστε δυσφορία (φούσκωμα, πόνο στην κοιλιά). Επιπλέον, τα πολλά λιπαρά συμβάλλουν σε παχυσαρκία και αυξημένα λιπίδια στο αίμα, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει σε φλεγμονές στο έντερο και στο ήπαρ.
- **Έλλειψη φυτικών ινών & νερού:** Οι φυτικές ίνες (σε φρούτα, λαχανικά, όσπρια και δημητριακά ολικής) δρουν σαν «σκούπα» για το έντερο – το καθαρίζουν και το βοηθούν να λειτουργεί τακτικά. Όταν δεν τρώμε αρκετές φυτικές ίνες ή/και δεν πίνουμε αρκετά υγρά, το έντερο γίνεται τεμπέλικό: μπορεί να προκύψει δυσκοιλιότητα ή ακανόνιστες κενώσεις, που ταλαιπωρούν το παιδί. Παράλληλα, η έλλειψη φυτικών ινών σημαίνει ότι το έντερο δεν θρέφει καλά τα ωφέλιμα βακτήρια (μικροβίωμα) που κατοικούν μέσα του και προστατεύουν την υγεία μας.
- **Υπερβολικά «επεξεργασμένα» τρόφιμα:** Τροφές όπως τα γλυκά, τα μπισκότα, τα λουκάνικα/αλλαντικά και τα έτοιμα γεύματα έχουν συνήθως πολλή ζάχαρη, αλάτι και κορεσμένα λιπαρά, αλλά ελάχιστες φυτικές ίνες. Αυτή η ανισορροπία προκαλεί στο έντερο έκρηξη «δουλειάς» χωρίς θρεπτική ανταμοιβή. Για παράδειγμα, ένα γεύμα φτωχό σε λαχανικά αλλά πλούσιο σε τηγανητά και ζάχαρη μπορεί να φέρει δυσπεψία, πόνο ή ακόμα και διάρροια, ακολουθούμενα από νέο αίσθημα πείνας λίγες ώρες μετά.

- **Ερεθιστικές ουσίες & αλλεργιογόνα:** Κάθε παιδί (και ενήλικας) μπορεί να έχει τη δική του ευαισθησία σε ορισμένες τροφές. Για μερικά παιδιά, πολλά μπαχαρικά, πολύ καυτερά φαγητά ή αναψυκτικά με ανθρακικό μπορεί να προκαλέσουν καούρες ή ενοχλήσεις στο έντερο. Άλλα παιδιά ίσως έχουν δυσανεξίες (π.χ. στη λακτόζη του γάλακτος ή στη γλουτένη) που, αν δεν αναγνωριστούν έγκαιρα, θα συνεχίσουν να τα ενοχλούν. Είναι σημαντικό οι γονείς να παρατηρούν αν κάποιες τροφές δημιουργούν επαναλαμβανόμενα συμπτώματα στα παιδιά και να συμβουλευονται παιδίατρο ή διαιτολόγο.

Άλλες έξυπνες συμβουλές για μικρούς και μεγάλους:

- **Ποικιλία τροφών σημαίνει χαρούμενο έντερο:** Ενθαρρύνετε τα παιδιά να δοκιμάζουν διάφορα λαχανικά και φρούτα σε καθημερινή βάση. Κάθε χρώμα λαχανικού/φρούτου περιέχει διαφορετικές βιταμίνες – όσο πιο «πολύχρωμη» είναι η διατροφή, τόσο το καλύτερο για το πεπτικό τους.
- **Καθημερινό ωράριο γευμάτων:** Προσπαθήστε να ακολουθείτε συγκεκριμένες ώρες φαγητού και σνακ. Το έντερο λειτουργεί καλύτερα με έναν σταθερό ρυθμό. Τα ακανόνιστα γεύματα ή η συνήθεια του «τσιμπολογήματος» όλη μέρα μπορεί να δυσκολεύουν την πέψη. Ένα καλό πρωινό, ενδιάμεσα υγιεινά σνακ (π.χ. φρούτα, ξηροί καρποί) και οικογενειακό βραδινό σε σταθερή ώρα εκπαιδεύουν το έντερο σε μια υγιή ρουτίνα.
- **Επαρκής χρόνος για τουαλέτα:** Με το φορτωμένο τους πρόγραμμα, πολλά παιδιά (ειδικά στο σχολείο) κρατιούνται και δεν αφιερώνουν χρόνο για τουαλέτα. Συνεννοηθείτε με το παιδί και τους εκπαιδευτικούς, ώστε να γίνονται τα απαραίτητα διαλείμματα τουαλέτας χωρίς άγχος. Το χαλαρό πρόγραμμα βοηθά το έντερο να αδειάζει όταν πρέπει, αποτρέποντας δυσκοιλιότητα ή πόνους στην κοιλιά.
- **Συνδυάστε φυτικές ίνες με υγιή λιπαρά:** Για καλύτερη απορρόφηση των θρεπτικών συστατικών, συνδυάστε τα πλούσια σε φυτικές ίνες τρόφιμα με καλά λιπαρά. Για παράδειγμα, προσθέστε λίγο ελαιόλαδο στα λαχανικά ή αλείψτε φιστικοβούτυρο σε φρούτα όπως το μήλο. Έτσι, το παιδί θα λάβει και τα λιποδιαλυτά θρεπτικά συστατικά (π.χ. βιταμίνη Α από καρότα), ενώ το έντερο θα επωφεληθεί από την καλύτερη κινητικότητά του.

Έξυπνη συνήθεια: Παίζουμε έξω, στο φυσικό φως, κάθε μέρα

Γιατί βοηθάει: Τα μάτια των παιδιών έχουν φτιαχτεί για να βλέπουν μακριά, να εξερευνούν τον κόσμο. Το φυσικό φως του ήλιου (σε εξωτερικούς χώρους, όχι πίσω από τζάμι) βοηθά την υγιή ανάπτυξη της όρασης. Μελέτες δείχνουν ότι τα παιδιά που περνούν 1–2 ώρες καθημερινά έξω σε φυσικό φως αναπτύσσουν πιο αργά μυωπία. Αντίθετα, η πολύωρη παραμονή σε κλειστούς χώρους με τεχνητό φως και η συνεχής εστίαση σε κοντινές οθόνες ή βιβλία κάνουν τα μάτια να κουράζονται. Το διάλειμμα έξω όχι μόνο «γυμνάζει» τους μυς των ματιών να εστιάζουν μακριά, αλλά ρυθμίζει και το βιολογικό τους ρολόι (καλύτερος κερκάρδιος ρυθμός), μειώνοντας την καταπόνηση. Επιπλέον, το φως του ήλιου βοηθά το σώμα να παράγει βιταμίνη D, που είναι σημαντική και για την υγεία των ματιών (π.χ. πιθανώς προστατευτική κατά της εκφύλισης της ωχράς κηλίδας). Δυστυχώς, ο σύγχρονος τρόπος ζωής έχει περιορίσει δραματικά τον χρόνο των παιδιών έξω, συμβάλλοντας σε επιδημία μυωπίας: εκτιμάται ότι έως το 2050 πάνω από το 50% του παγκόσμιου πληθυσμού θα είναι μυωπικοί. Ας δώσουμε λοιπόν στα μάτια των παιδιών μας την ευκαιρία να αναπνέουν σε φυσικό φως κάθε μέρα!

⊗ Τι βλάπτει τα μάτια:

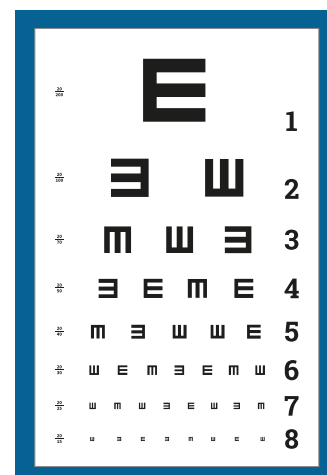
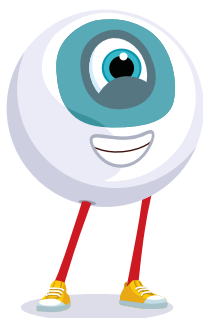
- **Ατελείωτες ώρες σε οθόνες ή διάβασμα χωρίς διάλειμμα:** Η συνεχής κοντινή εστίαση (π.χ. διάβασμα βιβλίων, χρήση τάμπλετ ή κινητού) αναγκάζει τους ακτινωτούς μυς των ματιών να συσπώνονται διαρκώς. Αυτό οδηγεί σε ψηφιακή καταπόνηση των ματιών και τα παιδιά μπορεί να παραπονιούνται μετά για θολή μακρινή όραση, πονοκεφάλους ή τσούξιμο στα μάτια. Επίσης, όταν κοιτάμε οθόνες, ανοιγοκλείνουμε τα βλέφαρα έως και 60% λιγότερο συχνά, οπότε προκύπτει ξηροφθαλμία (τα μάτια «στεγνώνουν» και τσούζουν).
- **Συχνό τρίψιμο των ματιών:** Πολλά παιδιά, όταν νυστάζουν ή όταν «τσούζουν» τα μάτια τους, τα τρίβουν με δύναμη. Το επίμονο τρίψιμο, όμως, μπορεί να προκαλέσει μικροτραυματισμούς στον κερατοειδή (τη διάφανη μεμβράνη μπροστά από την ίριδα). Μακροχρόνια, αυτή η συνήθεια έχει συσχετιστεί με μια σοβαρή πάθηση, τον κερατόκωνο, όπου ο κερατοειδής παραμορφώνεται και λεπταίνει (είναι από τις κυριότερες αιτίες μεταμόσχευσης κερατοειδούς στους νέους).
- **Ακατάλληλη χρήση φακών επαφής:** Αν το μεγαλύτερο παιδί σας χρησιμοποιεί φακούς επαφής (π.χ. για τη διόρθωση της όρασής του σε εφηβική ηλικία), προσέξτε να τηρεί τους κανόνες υγιεινής. Η κακή χρήση φακών –όπως η πολύωρη συνεχόμενη χρήση, η επαφή με νερό ή ο ύπνος με φακούς– αυξάνει δραματικά τον κίνδυνο μόλυνσης του κερατοειδούς (κερατίτιδα). Μια σοβαρή μικροβιακή κερατίτιδα μπορεί να θολώσει μόνιμα την όραση.

- **Έλλειψη προληπτικών ελέγχων:** Τα μάτια των παιδιών μεγαλώνουν κι αυτά. Ένας πρώιμος οφθαλμολογικός έλεγχος (ιδανικά πριν την έναρξη του σχολείου) μπορεί να εντοπίσει εγκαίρως προβλήματα όρασης όπως αμβλυωπία (το «τεμπέλικο μάτι»). Αν δεν διαγνωστεί και διορθωθεί μέχρι 7–8 ετών, η αμβλυωπία γίνεται μόνιμη. Πολλά προβλήματα όρασης μπορούν να διορθωθούν πλήρως με γυαλάκια, αρκεί να εντοπιστούν νωρίς!

Άλλες έξυπνες συμβουλές για μικρούς και μεγάλους:

- **Κανόνας 20-20-20:** Όταν το παιδί σας μελετάει ή χρησιμοποιεί τάμπλετ ή υπολογιστή, να θυμάστε τον κανόνα «20-20-20»: κάθε 20 λεπτά διάλειμμα 20 δευτερολέπτων κοιτώντας κάτι σε απόσταση 20 βημάτων (6 μέτρων). Αυτός ο εύκολος κανόνας χαλαρώνει την εστίαση των ματιών και προλαμβάνει την καταπόνηση.
- **Τεχνητά δάκρυα & βλεφαρισμοί:** Αν το παιδί παραπονιέται για ξηροφθαλμία (κάψιμο, φαγούρα στα μάτια), συμβουλευτείτε οφθαλμίατρο για σταγόνες τεχνητών δακρύων (χωρίς συντηρητικά) που ενυδατώνουν τα μάτια. Υπενθυμίστε του επίσης να ανοιγοκλείνει τα μάτια του όταν είναι μπροστά σε οθόνη – θα νιώσει αμέσως ανακούφιση.
- **Γυαλιά ηλίου παντός καιρού:** Τα παιδιά χρειάζονται προστασία από την υπεριώδη ακτινοβολία (UV) του ήλιου όλο τον χρόνο, ακόμη και τον χειμώνα. Οι ακτίνες UV συσσωρεύονται στους ιστούς των ματιών και με τα χρόνια αυξάνουν τον κίνδυνο καταρράκτη και βλαβών στον αμφιβληστροειδή. Επιλέξτε για το παιδί γυαλιά ηλίου με πλήρη προστασία UVA & UVB (ακόμα καλύτερα, μαζί με καπέλο) όποτε βρίσκεται σε έντονο ήλιο.
- **Οφθαλμολογικός έλεγχος:** Εντάξτε έναν έλεγχο της όρασης στο πρόγραμμα της υγείας του παιδιού. Οι παιδίατροι μπορούν να κάνουν μια πρώτη εκτίμηση, όμως ένα τσεκάπ σε παιδοφθαλμίατρο (όταν το παιδί είναι σε ηλικία 3–4 ετών και σίγουρα πριν την Α' Δημοτικού) θα επιβεβαιώσει ότι η όραση είναι άριστη ή θα δώσει λύσεις (π.χ. γυαλιά) χωρίς καθυστέρηση.

ΜΥΕΛΟΣ ΤΩΝ ΟΣΤΩΝ («ΚΑΠΕΤΑΝ ΜΥΕΛΟΣ»)

Έξυπνη συνήθεια: Λίγα λεπτά καθημερινά στον ήλιο για βιταμίνη D

Γιατί βοηθάει: Ο μυελός των οστών είναι ο αρχηγός των Οργανούληδων – το πολυάσχολο «εργοστάσιο» που φτιάχνει συνεχώς νέα κύτταρα του αίματος. Ο ήλιος είναι φίλος του μυελού επειδή μας βοηθά να συνθέσουμε τη βιταμίνη D, μια ορμόνη απαραίτητη για την υγεία του αίματος και των οστών.

Μόλις 10–20 λεπτά άμεσης έκθεσης στο ηλιακό φως (ιδίως πρωινό ή απογευματινό ήλιο, με απλωμένα χέρια/πρόσωπο) αρκούν για να παράξει το δέρμα τη βιταμίνη D που χρειαζόμαστε καθημερινά. Η βιταμίνη D βοηθά στην απορρόφηση του ασβεστίου (άρα δυναμώνει τα οστά) και ενισχύει την άμυνα του οργανισμού. Υπάρχουν ενδείξεις ότι τα επαρκή επίπεδά της κάνουν τα λευκά αιμοσφαίρια να δουλεύουν πιο αποτελεσματικά και μειώνουν τις φλεγμονές. Κι όμως, παρά τον ήλιο που έχουμε στην Ελλάδα, πολλοί από εμάς (ακόμα και παιδιά) παρουσιάζουμε έλλειψη βιταμίνης D, λόγω του σύγχρονου τρόπου ζωής. Οι περισσότεροι πια μένουμε πολλές ώρες σε εσωτερικούς χώρους, μετακινούμαστε με αυτοκίνητο και χρησιμοποιούμε αντηλιακό συνεχώς το καλοκαίρι – όλα αυτά, ενδεχομένως μαζί με φτωχή σε βιταμίνη D διατροφή, έχουν οδηγήσει σε υψηλά ποσοστά ανεπάρκειας βιταμίνης D στον πληθυσμό. Σύμφωνα με μελέτες, περίπου το 70% των Ελλήνων έχουν ανεπαρκή επίπεδα βιταμίνης D στο αίμα τους (ειδικά τον χειμώνα). Γι' αυτό, η συνήθεια του καθημερινού ήλιου (έστω και λίγο) είναι σημαντική για μικρούς και μεγάλους.

⊗ Τι βλάπτει τον μυελό των οστών:

- **Τοξικές ουσίες & ρύποι:** Ο μυελός των οστών επηρεάζεται αρνητικά από οτιδήποτε τοξικό μπαίνει στο σώμα. Ο καπνός του τσιγάρου, για παράδειγμα, περιέχει ουσίες όπως το βενζόλιο, που έχει αποδειχθεί ότι βλάπτει τα αιμοποιητικά κύτταρα του μυελού και σχετίζεται με περιπτώσεις λευχαιμίας σε ενήλικες καπνιστές. Και άλλα χημικά, όπως τα φυτοφάρμακα ή τα βαριά μέταλλα (π.χ. μόλυβδος), αποτελούν «δηλητήριο» για τον μυελό. Τα παιδιά είναι πιο ευαίσθητα σε τέτοιες εκθέσεις, γι' αυτό πρέπει να αποφεύγουν όσο γίνεται τους ρύπους: καπνό, μόλυνση περιβάλλοντος, ακόμα και αναθυμιάσεις από ισχυρά καθαριστικά/χρώματα.
- **Ακτινοβολία:** Η έκθεση του σώματος σε υπερβολική ακτινοβολία (π.χ. επαναλαμβανόμενες ακτινογραφίες υψηλής δόσης, χωρίς επαρκή προστασία) μπορεί να καταστρέψει κύτταρα του μυελού. Για τα παιδιά, οι γιατροί είναι ιδιαίτερα προσεκτικοί στη χρήση απεικονιστικών εξετάσεων με ακτινοβολία (π.χ. αξονικές τομογραφίες) και προτιμούν άλλες μεθόδους (π.χ. υπέρηχο ή μαγνητική) όταν είναι δυνατό.

- **Χρόνιο στρες & κόπωση:** Το συνεχές στρες επηρεάζει αρνητικά το ανοσοποιητικό σύστημα. Ο μυελός παράγει τα ανοσοκύτταρα (λευκά αιμοσφαίρια) που μας προστατεύουν. Υψηλά επίπεδα στρες (ή και η έλλειψη ύπνου) μπορεί να καταστείλουν την παραγωγή αυτών των κυττάρων, αφήνοντας το σώμα μας με μειωμένη άμυνα. Γι' αυτό, παιδιά (αλλά και οι μεγάλοι) που δεν ξεκουράζονται, βιώνουν υπερβολικό άγχος ή υπερκόπωση, αρρωσταίνουν πιο εύκολα και αναρρώνουν πιο αργά – ο μυελός τους δεν προλαβαίνει να παράξει αρκετούς «στρατιώτες» για την άμυνα.

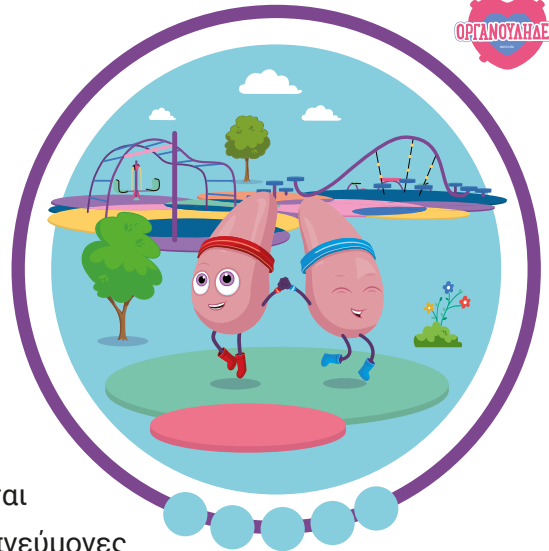
Άλλες έξυπνες συμβουλές για μικρούς και μεγάλους:

- **Ετήσια γενική εξέταση αίματος:** Μια απλή εξέταση αίματος (γενική αίματος) μία φορά τον χρόνο μπορεί να δείξει αν ο μυελός των οστών λειτουργεί σωστά. Μετρά τα ερυθρά αιμοσφαίρια (δείκτη αιμοσφαιρίνης για έγκαιρη ανίχνευση αναιμίας), τα λευκά αιμοσφαίρια και τα αιμοπετάλια. Είναι ένας εύκολος τρόπος να τσεκάρουμε το «εργοστάσιό» μας και να παρέμβουμε (π.χ. με καλύτερη διατροφή ή συμπλήρωμα σιδήρου) αν χρειάζεται «σέρβις».
- **Διατροφή πλούσια σε «καύσιμα» αίματος:** Φροντίστε ώστε το οικογενειακό διαιτολόγιο να περιλαμβάνει τροφές με σίδηρο (κόκκινο κρέας, φακές, σπανάκι), βιταμίνη B12 (ψάρια, αυγά, γαλακτοκομικά) και φυλλικό οξύ (πράσινα φυλλώδη λαχανικά, όσπρια). Αυτά τα θρεπτικά συστατικά είναι απαραίτητα για να φτιάχνει ο μυελός γερό αίμα, ενώ η έλλειψή τους προκαλεί αναιμία, κόπωση και αδύναμο ανοσοποιητικό.
- **Εμβόλια & πρόληψη:** Κάθε εμβολιασμός είναι σαν εκπαίδευση για τον μυελό: διδάσκει στα λεμφοκύτταρα πώς να αναγνωρίζουν ένα μικρόβιο πριν μας αρρωστήσει σοβαρά. Τηρείτε το πρόγραμμα εμβολιασμού των παιδιών, ώστε το ανοσοποιητικό τους (προϊόν του μυελού) να είναι προετοιμασμένο να αντιμετωπίσει μεγάλες απειλές χωρίς να εξαντληθεί.
- **Σωματική άσκηση & οξυγόνωση:** Η ήπια σωματική δραστηριότητα ωφελεί όχι μόνο τους μυς και την καρδιά, αλλά και τον μυελό: η κίνηση αυξάνει τη μικροκυκλοφορία (περισσότερο αίμα φτάνει μέσα στα οστά) και έτσι ο μυελός λαμβάνει περισσότερο οξυγόνο και θρεπτικά συστατικά. Ακόμη και ένας απλός περίπατος, όταν γίνεται καθημερινά, «τονώνει» την παραγωγή αιμοσφαιρίων.
- **Δώρο ζωής:** Κουβεντιάστε με τα μεγαλύτερα παιδιά για τη σημασία της δωρεάς μυελού των οστών. Όταν γίνουν 18, μπορούν –αν το επιθυμούν– να εγγραφούν ως δότες μυελού. Πρόκειται για μια διαδικασία σχεδόν ανώδυνη (παρόμοια με αιμοδοσία), που όμως σώζει ζωές: ο δότης χαρίζει λίγα από τα πολύτιμα κύτταρα του μυελού του, δίνοντας ελπίδα σε παιδιά και ενήλικες με λευχαιμία ή άλλα σοβαρά νοσήματα του αίματος.

Έξυπνη συνήθεια: Άσκηση στη φύση και καθαρός αέρας

Γιατί βοηθάει: Οι πνεύμονές μας δυναμώνουν όταν τους «γυμνάζουμε», και ειδικά στην παιδική ηλικία όπου αναπτύσσονται με γρήγορους ρυθμούς. Το έντονο παιχνίδι και η αερόβια άσκηση (π.χ. τρέξιμο, ποδήλατο, ποδόσφαιρο, γρήγορο κολύμπι) για τουλάχιστον 2–3 φορές την εβδομάδα βοηθούν τους πνεύμονες να ανοίγουν πλήρως και να αερίζονται σωστά. Όταν τρέχουμε και λαχανιάζουμε σε καθαρό αέρα, οι πνεύμονες γεμίζουν οξυγόνο, αυξάνεται η χωρητικότητά τους και βελτιώνεται η λειτουργία τους. Έτσι, μεγαλώνουν πιο υγιείς, με μακροπρόθεσμα οφέλη: καλύτερη αντοχή στις δραστηριότητες, λιγότερες αναπνευστικές λοιμώξεις και μειωμένο ρίσκο μελλοντικών προβλημάτων (π.χ. άσθμα, χαμηλή πνευμονική λειτουργία). Επιστημονικά δεδομένα δείχνουν ότι τα παιδιά που ασκούνται τακτικά στην ύπαιθρο έχουν καλύτερη ανάπτυξη πνευμόνων σε σύγκριση με συνομηλίκους τους που κάνουν καθιστική ζωή.

✗ Τι βλάπτει τους πνεύμονες:

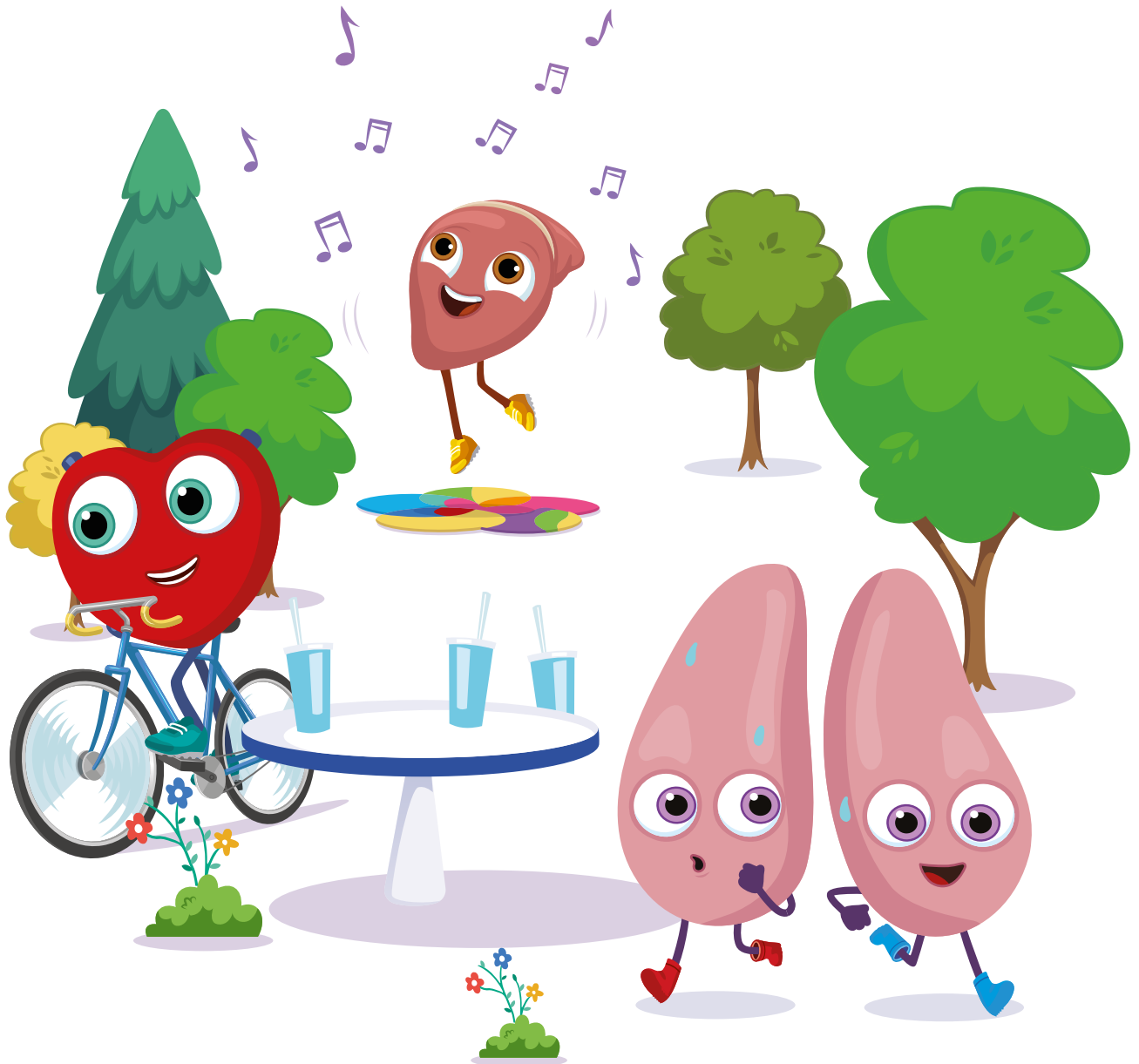
- **Κάπνισμα (ακόμα και παθητικό):** Ο καπνός του τσιγάρου περιέχει χιλιάδες τοξικές ουσίες που ερεθίζουν τους αεραγωγούς και καταστρέφουν σταδιακά τις δομές των πνευμόνων. Για τα παιδιά, το παθητικό κάπνισμα είναι εξίσου επιβλαβές και δεν υπάρχει κανένα «ασφαλές» επίπεδο έκθεσης σε αυτό, σύμφωνα και με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας. Το κάπνισμα σε νεαρή ηλικία αυξάνει τον κίνδυνο χρόνιων παθήσεων, όπως είναι το άσθμα, η βρογχίτιδα και, αργότερα, η χρόνια αποφρακτική πνευμονοπάθεια (ΧΑΠ) και ο καρκίνος των πνευμόνων.
- **Άτμισμα (ηλεκτρονικό τσιγάρο):** Μπορεί να μοιάζει «ακίνδυνο», επειδή δεν παράγει τον συμβατικό καπνό, όμως οι ατμοί περιέχουν πολλές χημικές ουσίες και νικοτίνη, που επίσης βλάπτουν σοβαρά τους πνεύμονες. Πρόσφατες μελέτες δείχνουν ότι και το άτμισμα προκαλεί οξεία αλλά και χρόνια φλεγμονή στους αεραγωγούς και συνδέεται με προβλήματα, όπως χρόνιο βήχα και βλάβες στον ιστό των πνευμόνων, ενώ υπάρχει αρκετά ισχυρή επιστημονική ένδειξη ότι η χρήση ηλεκτρονικού τσιγάρου από εφήβους και παιδιά συνδέεται με αυξημένη πιθανότητα μελλοντικής χρήσης συμβατικών καπνικών προϊόντων, ιδιαίτερα τσιγάρων.
- **Ατμοσφαιρική ρύπανση:** Ο μολυσμένος αέρας (καυσαέρια, βιομηχανικοί ρύποι, καπνός ξύλων) εισάγει σωματίδια και τοξίνες βαθιά στους πνεύμονες. Τα παιδιά που μεγαλώνουν σε περιβάλλον με κακή ποιότητα αέρα μπορεί να εμφανίσουν πιο συχνά άσθμα ή αλλεργίες. Επίσης, η εισπνοή ρύπων καθηλώνει τους πνεύμονες σε χαμηλότερα επίπεδα λειτουργίας από το ιδανικό, σαν να αναπνέουν «λιγότερο» οξυγόνο.

- **Ιώσεις & κακή ανάρρωση:** Οι συχνές λοιμώξεις του αναπνευστικού (π.χ. αλληπάλληλες βρογχίτιδες χωρίς ολοκληρωμένη θεραπεία) μπορεί να αφήσουν σημάδια στους πνεύμονες. Όταν το παιδί αρρωσταίνει, είναι σημαντικό να ξεκουράζεται και να ακολουθεί τη θεραπεία του για να αναρρώσουν πλήρως οι πνεύμονες. Η «υπολειμματική» φλεγμονή από ελλιπώς ιαθέντα κρυολογήματα/ιώσεις μπορεί να γίνει χρόνια.

Άλλες έξυπνες συμβουλές για μικρούς και μεγάλους:

- **Καθαρός αέρας στο σπίτι:** Αερίζουμε καλά τους εσωτερικούς χώρους καθημερινά, ώστε να ανανεώνεται ο αέρας και να απομακρύνονται τυχόν σκόνης ή αλλεργιογόνα. Μερικά φυτά εσωτερικού χώρου μπορούν επίσης να βελτιώσουν την ποιότητα του αέρα.
- **Μετακινήσεις μέσα από έναν «πνεύμονα» πράσινο:** Όταν είναι δυνατό, προτιμήστε διαδρομές με τα πόδια ή με ποδήλατο και επιλέξτε δρόμους με πυκνό πράσινο (δέντρα, πάρκα). Το πράσινο φιλτράρει ορισμένους ρύπους και οι πνεύμονες εισπνέουν καθαρότερο αέρα απ' ό,τι σε δρόμους με πολλή κίνηση αυτοκινήτων.

Έξυπνη συνήθεια: Κάθε μέρα στο πιάτο μας ένα τρόφιμο «υπερήρωα» με φυτικές ίνες

Γιατί βοηθάει: Το πάγκρεας είναι ο αθόρυβος βοηθός της πέψης και ρυθμιστής του σακχάρου μας, ενώ λειτουργεί καλύτερα όταν του δίνουμε «εύκολη δουλειά». Οι τροφές με πολλές φυτικές ίνες είναι «υπερήρωες» για το πάγκρεας γιατί επιβραδύνουν την απορρόφηση της ζάχαρης, αποτρέποντας τα απότομα «κύματα» γλυκόζης στο αίμα. Έτσι, το πάγκρεας εκκρίνει ινσουλίνη με σταθερότερο ρυθμό, χωρίς να δουλεύει υπερωρίες. Παραδείγματα τέτοιων τροφών είναι τα όσπρια (φασόλια, φακές, ρεβίθια), τα λαχανικά και τα προϊόντα ολικής άλεσης, αλλά ακόμα και απλές επιλογές που αρέσουν στα παιδιά: το μήλο με τη φλούδα, το αχλάδι, το καρότο, η μπανάνα. Με μία τουλάχιστον «τροφή-υπερήρωα» τη μέρα, βοηθάμε το πάγκρεας να παραμένει υγιές και ενεργό, μειώνοντας παράλληλα τον κίνδυνο παχυσαρκίας και μελλοντικού διαβήτη.

✗ Τι βλάπτει το πάγκρεας:

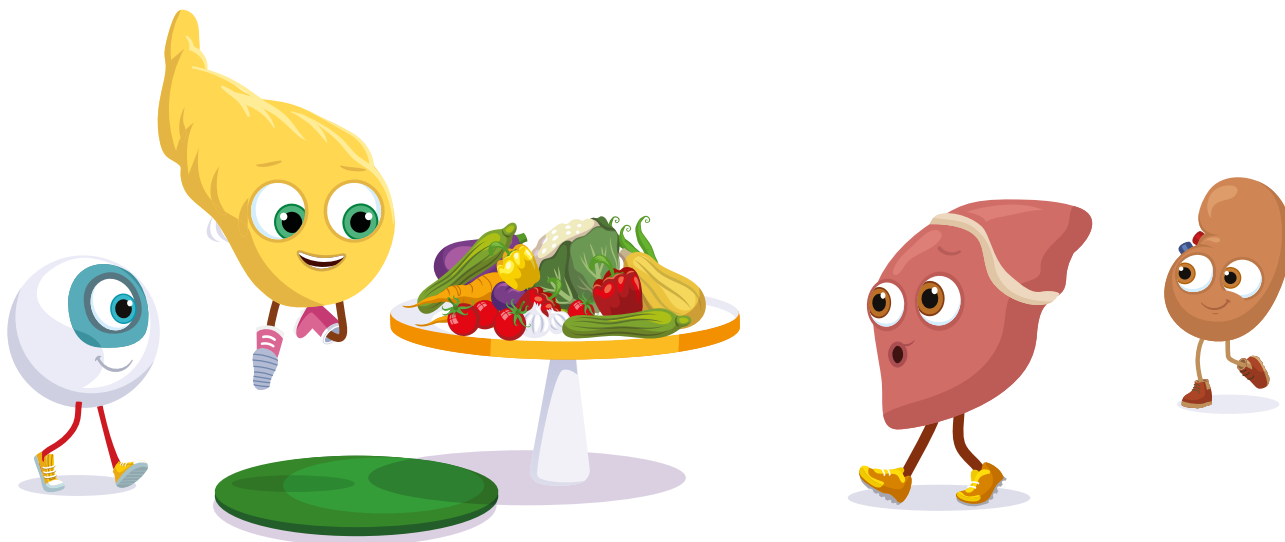
- **Καθημερινές «βόμβες» ζάχαρης & λιπαρών:** Τακτική κατανάλωση γλυκών (π.χ. σοκολάτες, μπισκότα, κρουασάν) και τηγανητών ή λιπαρών γευμάτων αναγκάζουν το πάγκρεας να δουλεύει συνεχώς στο «φουλ». Κάθε φορά που τρώμε πολλή ζάχαρη, το πάγκρεας παράγει μεγάλη ποσότητα ινσουλίνης για να ρίξει το σάκχαρο. Είναι σαν να βάζουμε το αυτοκίνητο να τρέχει συνέχεια με πέμπτη ταχύτητα – στο τέλος η «μηχανή» ζεσταίνεται και φθείρεται. Μακροπρόθεσμα, η υπερκατανάλωση ζάχαρης και ζωικού λίπους οδηγεί σε αντίσταση στην ινσουλίνη (το σώμα να μη χρησιμοποιεί αποτελεσματικά την ινσουλίνη), κάτι που εξαντλεί το πάγκρεας και αυξάνει τον κίνδυνο εμφάνισης διαβήτη τύπου 2. Στην Ελλάδα, μάλιστα, η υπερβολική ζάχαρη έχει συμβάλει σε επιδημία παιδικής παχυσαρκίας, με ένα ποσοστό περίπου 40% των παιδιών ηλικίας 10–12 ετών να είναι υπέρβαρα ή παχύσαρκα, γεγονός ανησυχητικό και για τη μελλοντική τους υγεία.
- **Συχνά Ζαχαρούχα ροφήματα:** Τα αναψυκτικά τύπου κόλα, οι τυποποιημένοι χυμοί με ζάχαρη, ακόμα και τα φαινομενικά «υγιεινά» ενεργειακά ποτά επιβαρύνουν το πάγκρεας. Περιέχουν τεράστιες ποσότητες υγρής ζάχαρης που απορροφάται πολύ γρήγορα και κάνει το πάγκρεας να εκκρίνει απότομα πολλή ινσουλίνη. Επιπλέον, αυτά τα ποτά συχνά δεν μας χορταίνουν, αλλά αντίθετα μπορεί να ανοίξουν την όρεξη για περισσότερο φαγητό, οδηγώντας σε φαύλο κύκλο υπερκατανάλωσης.
- **Μεγάλα γεύματα & βραδινό φαγητό αργά:** Όταν τρώμε τεράστιες μερίδες ή πολύ αργά το βράδυ, το πάγκρεας πρέπει να παράγει ινσουλίνη για πολλές ώρες συνεχόμενα. Ιδίως το αργοπορημένο, βαρύ δείπνο (πριν τον ύπνο) κρατά το πάγκρεας ενεργό, ενώ ο οργανισμός θα έπρεπε να ξεκουράζεται, διαταράσσοντας και τον μεταβολισμό και τον ύπνο μας.

- **Έλλειψη κίνησης:** Η σωματική αδράνεια συνδέεται με αυξημένη αντίσταση στην ινσουλίνη – όταν δεν κινούμαστε, η ορμόνη αυτή δεν «δουλεύει» τόσο καλά, με αποτέλεσμα το πάγκρεας να προσπαθεί να παράγει όλο και περισσότερη. Αντίθετα, η τακτική ήπια άσκηση (π.χ. περπάτημα, ποδήλατο) βοηθά το σώμα να χρησιμοποιεί πιο αποτελεσματικά την ινσουλίνη.

Άλλες έξυπνες συμβουλές για μικρούς και μεγάλους:

- **Οικογενειακό «κυνήγι ζάχαρης»:** Κάντε τα ψώνια στο σουπερμάρκετ ένα μικρό παιχνίδι. Διαβάστε μαζί με τα παιδιά τις ετικέτες στα τρόφιμα και αναζητήστε προϊόντα με μηδενική ή χαμηλή ζάχαρη. Έτσι, τα παιδιά μαθαίνουν να αναγνωρίζουν τα «κρυφά σάκχαρα» στα τρόφιμα (π.χ. σε δημητριακά, μπάρες, χυμούς).
-
- **Βραδιές σπιτικού φαστ φουντ:** Αντί για delivery, οργανώστε περιστασιακά μια βραδιά μαγειρικής στο σπίτι με θέμα «υγιεινό μπέργκερ/πίτσα». Προσκαλέστε φίλους των παιδιών και αφήστε τα να γίνουν μικροί σεφ, φτιάχνοντας μαζί σας μπέργκερ με ψωμάκια ολικής, μπιφτέκι γαλοπούλας ή φαλάφελ, πολύχρωμα λαχανικά και σπιτικές σος. Θα το διασκεδάσουν, μαθαίνοντας ταυτόχρονα υγιεινές επιλογές.
 - **Παιχνίδι και περπάτημα μετά το φαγητό:** Ενθαρρύνετε τα παιδιά να μην «απλώνονται» στον καναπέ αμέσως μετά το φαγητό. Μια ήπια κίνηση 15–20 λεπτά αφότου φάνε, όπως ένας χαλαρός περίπατος με τον σκύλο ή λίγη παιχνιδιάρικη δραστηριότητα, βοηθά στη ρύθμιση του σακχάρου στο αίμα. Έτσι, το πάγκρεας δουλεύει πιο ήρεμα και πιο αποδοτικά, ενώ το παιδί αποφεύγει τις απότομες αυξομειώσεις ενέργειας.
 - **Γλυκό του κουταλιού... το Σαββατοκύριακο:** Τα γλυκά δεν χρειάζεται να κοπούν εντελώς, αρκεί να είναι η εξαίρεση κι όχι ο κανόνας. Θέστε έναν απλό κανόνα, π.χ. «επιδόρπιο μόνο το Σαββατοκύριακο» ή «ένα μικρό γλυκό την ημέρα, αν φάμε πρώτα φρούτο/φαγητό». Έτσι, τα παιδιά απολαμβάνουν τη γλυκιά γεύση, χωρίς όμως να το παρακάνουν σε καθημερινή βάση.

Έξυπνη συνήθεια: Πολύς αναζωογονητικός ύπνος – κοιμόμαστε καλά κάθε βράδυ

Γιατί βοηθάει: Το ήπαρ μας είναι ένα «εργοστάσιο» που δεν κοιμάται ποτέ – ειδικά τη νύχτα εκτελεί κρίσιμες λειτουργίες συντήρησης του οργανισμού. Κατά τον βαθύ ύπνο, το σώμα απελευθερώνει ορμόνες (όπως η αυξητική ορμόνη) που βοηθούν το ήπαρ να επισκευάζει κύτταρα, να καθαρίζει το αίμα και να μεταβολίζει τοξίνες. Ένας καλός βραδινός ύπνος (για παιδιά, τουλάχιστον 9–11 ώρες) δίνει στο ήπαρ τον χρόνο να ολοκληρώσει αυτές τις διεργασίες. Αντίθετα, η χρόνια έλλειψη ύπνου έχει συνδεθεί με αυξημένο κίνδυνο παχυσαρκίας και ινσουλινοαντίστασης, καταστάσεις που συσχετίζονται με συσσώρευση λίπους στο ήπαρ (μη αλκοολική λιπώδης διήθηση ήπατος). Επομένως, το να «γεμίζουμε τις μπαταρίες μας» κάθε βράδυ δεν είναι πολυτέλεια, αλλά μια έξυπνη, ουσιαστική συνήθεια για να μείνει το ήπαρ μας γερό και λειτουργικό στο 100%.

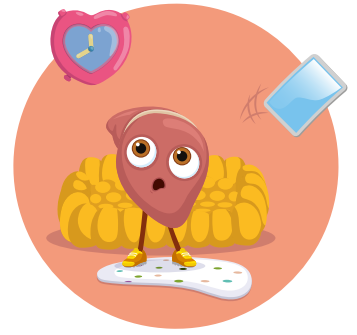
✗ Τι βλάπτει το ήπαρ:

- **Κατανάλωση αλκοόλ:** Αν και αφορά τους ενήλικες, αξίζει να αναφερθεί: το αλκοόλ είναι τοξικό για το ήπαρ, γιατί αναγκάζει τα ηπατικά κύτταρα να δουλεύουν εντατικά για να το διασπάσουν. Ακόμα και μικρές ποσότητες, όταν καταναλώνονται τακτικά, μπορούν να προκαλέσουν φλεγμονή ή συσσώρευση λίπους (αλκοολική λιπώδης νόσος του ήπατος). Για τα παιδιά, το μήνυμα είναι σαφές: «όχι αλκοόλ μέχρι τα 18», καθώς το αναπτυσσόμενο ήπαρ τους είναι ακόμα πιο ευάλωτο.
- **Δυτικού τύπου διατροφή:** Τροφές με πολλά κορεσμένα λιπαρά (τηγανητά, γλυκά με βούτυρο, φαστ φουντ) και πολλή ζάχαρη επιβαρύνουν το ήπαρ. Όταν τρώμε έτσι συχνά, το ήπαρ αρχίζει να αποθηκεύει το περιττό λίπος στα κύτταρά του, οδηγώντας σε λιπώδες ήπαρ. Σήμερα, λόγω της παιδικής παχυσαρκίας, βλέπουμε ακόμη και σε παιδιά τη λεγόμενη μεταβολικά σχετιζόμενη στεατωτική νόσο του ήπατος (λιπώδης διήθηση που δεν οφείλεται σε αλκοόλ) – μια κατάσταση που παλαιότερα εμφανιζόταν μόνο σε ενήλικες. Μάλιστα, αυτό μπορεί να εξελιχθεί σε φλεγμονή (στεατοηπατίτιδα) και σε βλάβες του ήπατος αργότερα στη ζωή.
- **Φάρμακα και τοξίνες:** Το ήπαρ διασπά τα φάρμακα, αλλά όταν το παρακάνουμε με πολυβιταμίνες/συμπληρώματα ή παίρνουμε φάρμακα χωρίς ιατρική συνταγή, μπορεί να το υπερφορτώσουμε. Ομοίως, η έκθεση σε τοξικές χημικές ουσίες (π.χ. εντομοκτόνα, διαλυτικά) επιβαρύνει την ηπατική λειτουργία. Το ήπαρ είναι ανθεκτικό όργανο, αλλά η χρόνια έκθεση σε βλαβερές ουσίες μειώνει την απόδοσή του και μπορεί να προκαλέσει φλεγμονές.

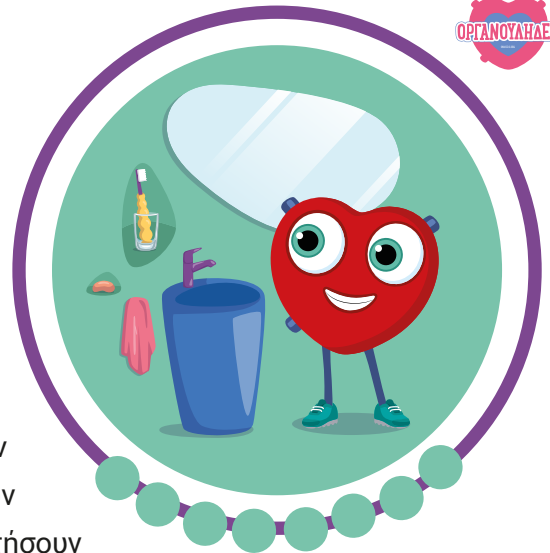
Άλλες έξυπνες συμβουλές για μικρούς και μεγάλους:

- **Σταθερό πρόγραμμα ύπνου:** Καθιερώστε συγκεκριμένη ώρα ύπνου για τα παιδιά (π.χ. 9:30 ή 10:00 το βράδυ). Ένα σταθερό βιολογικό ρολόι βοηθά το σώμα να μπει σε ρυθμό – το ήπαρ θα «ξέρει» πότε είναι ώρα για εργασία και πότε για ανάπαυση. Αποφύγετε οθόνες και έντονη δραστηριότητα τουλάχιστον 30'–60' πριν τον ύπνο, για να παράγει το σώμα μελατονίνη («ορμόνη του ύπνου») χωρίς διακοπές.
- **Σωστή διατροφή σημαίνει καλό «καύσιμο»:** Φροντίστε τα βραδινά γεύματα να είναι ελαφρά και θρεπτικά. Ένα πολύ βαρύ ή λιπαρό δείπνο δυσκολεύει το ήπαρ την ώρα της πέψης και μπορεί να επηρεάσει και τον ύπνο. Αντί για τηγανητά, προτιμήστε ψητά ή βραστά φαγητά, λαχανικά και άπαχη πρωτεΐνη το βράδυ – το ήπαρ θα σας ευγνωμονεί!
- **Νερό αντί για αναψυκτικά:** Ήδη από το απόγευμα, ενθαρρύνετε την κατανάλωση νερού αντί για αναψυκτικά με καφεΐνη ή ζάχαρη. Έτσι, και θερμίδες/ζάχαρη αποφεύγονται αργά τη μέρα (καλό για το ήπαρ), και ο ύπνος έρχεται πιο εύκολα (χωρίς τη διεγερτική δράση της καφεΐνης).
- **Προσοχή στα «ύπουλα» φάρμακα:** Δεν πρέπει να δίνετε στο παιδί συμπληρώματα (π.χ. φυτικά σκευάσματα, «βιταμινούχα» ροφήματα) χωρίς τη σύσταση του παιδιάτρου. Ακόμα και ορισμένα βότανα ή βιταμίνες σε μεγάλη δόση μπορεί να κουράσουν το ήπαρ. Επίσης, ακολουθήστε πιστά τις οδηγίες στη δοσολογία φαρμάκων όπως η παρακεταμόλη – η υπερβολική δόση της είναι από τις συχνότερες αιτίες οξείας ηπατίτιδας στα παιδιά παγκοσμίως

Έξυπνη συνήθεια: Βουρτσίζουμε τα δόντια μας καθημερινά

Γιατί βοηθάει: Η καλή στοματική υγιεινή δεν φροντίζει μόνο το χαμόγελό μας, αλλά προστατεύει και την καρδιά μας. Πώς συνδέονται; Όταν δεν βουρτσίζουμε σωστά τα δόντια, αναπτύσσονται ουλίτιδα (φλεγμονή των ούλων) και άλλα στοματικά προβλήματα. Αυτές οι φλεγμονές επιτρέπουν σε βακτήρια να μπουν στην κυκλοφορία του αίματος μέσω των ούλων και να ταξιδέψουν στα αγγεία. Εκεί, μπορεί να πυροδοτήσουν χρόνια φλεγμονή και να συμβάλουν στον σχηματισμό αθηρωματικής πλάκας (απόφραξη αρτηριών). Με απλά λόγια, όταν τα ούλα είναι καθαρά και υγιή, λιγότερα μικρόβια περνούν στο αίμα. Έτσι, η καρδιά και τα αγγεία λειτουργούν πιο ομαλά. Πρόσφατη έκθεση της Αμερικανικής Καρδιολογικής Εταιρείας (2025) επισήμανε ότι η περιοδοντική νόσος (προχωρημένη ουλίτιδα) συνδέεται στενά με αυξημένο κίνδυνο καρδιαγγειακών νοσημάτων, και μάλιστα η φροντίδα των δοντιών (τακτικό βούρτσισμα, οδοντικό νήμα, καθαρισμοί) μπορεί να μειώσει αυτούς τους κινδύνους σημαντικά. Επομένως, το καθημερινό βούρτσισμα είναι μια απλή αλλά πανίσχυρη συνήθεια που κρατά τις αρτηρίες μας καθαρές – και την καρδιά μας υγιή.

✗ Τι βλάπτει την καρδιά:

- **Έλλειψη ύπνου και ξεκούρασης:** Ο ανεπαρκής ή κακής ποιότητας ύπνος (λιγότερο από 8 ώρες στα παιδιά σχολικής ηλικίας) συνδέεται με αυξημένο στρες στον οργανισμό. Όταν δεν κοιμόμαστε αρκετά, το σώμα και η καρδιά δεν προλαβαίνουν να ξεκουραστούν σωστά. Η συνεχής κόπωση αυξάνει το στρες στον οργανισμό και κάνει την καρδιά να δουλεύει πιο έντονα. Μακροπρόθεσμα, αυτό μπορεί να οδηγήσει σε υπέρταση και καρδιαγγειακά προβλήματα.
- **Καθιστική ζωή:** Όταν περνάμε πολλές ώρες ακίνητοι (π.χ. μπροστά σε οθόνες), η καρδιά δεν «γυμνάζεται» αρκετά και η κυκλοφορία του αίματος γίνεται πιο αργή. Η καρδιά πρέπει να «δουλεύει» υπερωρίες για να διατηρήσει την κυκλοφορία, ενώ η έλλειψη άσκησης συμβάλλει και στην παχυσαρκία, που είναι μία σοβαρή νόσος και από τους κύριους εχθρούς της καρδιακής υγείας.
- **Παράλειψη προληπτικών ελέγχων:** Μπορεί να θεωρείται μια συνήθεια «για μεγάλους», όμως η καρδιακή φροντίδα ξεκινά από νωρίς. Αν οι γονείς αμελούν τους τακτικούς ελέγχους υγείας (π.χ. μέτρηση πίεσης, χοληστερόλης) ενδέχεται να μην εντοπιστούν προβλήματα που σιωπηρά βλάπτουν την καρδιά (όπως η υπέρταση ή η υψηλή χοληστερόλη). Για τα παιδιά, ο απαραίτητος προαθλητικός καρδιολογικός έλεγχος βοηθά να ανιχνευθούν εγκαίρως σπάνια καρδιακά προβλήματα, προστατεύοντας την καρδιά τους.

- **Ανεξέλεγκτο στρες:** Το έντονο άγχος, όταν παραμένει για μεγάλο διάστημα, οδηγεί σε χρόνια έκκριση ορμονών (π.χ. αδρεναλίνη) που κουράζουν και φθείρουν την καρδιά. Όταν αγχωνόμαστε συνέχεια, η καρδιά μας αναγκάζεται να δουλεύει πιο γρήγορα και πιο κουραστικά. Πολλές φορές, μάλιστα, το στρες συνδυάζεται με κακές συνήθειες, όπως είναι η κακή διατροφή, η έλλειψη ύπνου ή ακόμα και το κάπνισμα, δημιουργώντας ένα «εκρηκτικό κοκτέιλ» κινδύνου για την καρδιακή υγεία.

Άλλες έξυπνες συμβουλές για μικρούς και μεγάλους:

- **Κίνηση κάθε 30'–60':** Γονείς, ενθαρρύνετε τα παιδιά (αλλά δώστε κι εσείς το παράδειγμα!) να σηκώνονται και να κινούνται για λίγα λεπτά κάθε μισή με μία ώρα, αν είναι συνεχώς καθισμένα. Ακόμα και μικρές δραστηριότητες –ένα σύντομο περπάτημα στο σπίτι, μερικές διατάξεις, ένα παιχνίδι ή βοήθεια στις οικιακές δουλειές– «ξυπνούν» την κυκλοφορία και ξεκουράζουν την καρδιά.
- **Έλεγχος αρτηριακής πίεσης:** Ζητήστε από τον παιδίατρο να μετρά την πίεση του παιδιού στις προγραμματισμένες επισκέψεις. Η υπέρταση δεν είναι θέμα μόνο των παππούδων – μπορεί να αφορά και εφήβους ή ενήλικες, και η έγκαιρη διάγνωσή της προλαμβάνει μελλοντικά προβλήματα καρδιάς.
- **Διαχείριση άγχους με υγιείς τρόπους:** Βοηθήστε τα παιδιά (και εσάς τους ίδιους) με διεξόδους χαλάρωσης: ένα δημιουργικό χόμπι, χρόνος με την οικογένεια, μια βόλτα στη φύση. Οι καθημερινές πράξεις αγάπης και οι στιγμές με αγαπημένους απελευθερώνουν ευεργετικές ορμόνες, όπως την ωκυτοκίνη (τη λεγόμενη «ορμόνη της ζεστασιάς και της εμπιστοσύνης»), που μειώνει το στρες, ρίχνει την πίεση και έτσι προστατεύει την καρδιά.

ΟΡΓΑΝΟΥΛΗΔΕΣ[®]

ΓΙΑΤΙ ΤΟ ΜΕΣΑ ΜΑΣ ΕΙΝΑΙ ΠΟΥ ΜΕΤΡΑΕΙ

